

Prof. Dr. Bilsay Kuruç ile Söyleşi

Mülkiye, Türkiye, Üniversite

Söyleşi: Ali Serindağ¹

Bu söyleşi Prof. Dr. Nergis Mütevellioğlu'nun editörlüğünü yaptığı Mülkiye'ye Girişlerinin 50. Yılında 1969-1970 Girişlilerden Anılar kitabında daha önce yayınlanmıştır.

Sayın Hocam, bu söyleşiye zaman ayırdığınız için, 69-70 girişli Mülkiyeliler Grubumuz adına çok teşekkür ederiz. Aydınlanmak istediğimiz aşağıdaki hususlarda değerlendirmelerinizi bizimle paylaşırsanız çok mutlu oluruz.

1) Mülkiye'yi özgün kılan, Mülkiye yapan, ya da Mülkiye kültürü dediğimiz değerler bütünü hakkında neler söylemek istersiniz? Bu değerler nasıl bir süreçte oluştu; kuşaktan kuşağa aktarılabilir mi? Gerek Mülkiye kültürünü oluşturan temel bileşenlere dair, gerekse tarihsel perspektiften neler söylemek istersiniz?

2) Üniversitelerin tek işlevi elbette öğrenci yetiştirmek, gençleri meslek yaşamına hazırlamak ve bilimsel bilgi üretmek değil. Özellikle Türkiye gibi ülkelerde üniversitelerin topluma ışık tutma, yol gösterme işlevi de var. Bunu üniversitelerin toplumsal sorumluluğu olarak da adlandırmak mümkün sanırım. Türkiye'de üniversiteler ve özel olarak Mülkiye'miz bu işlevi ne ölçüde yerine getirebildi? Dünden bugüne bir işlev kaybından söz edebilir miyiz? Evet ise bu işlev kaybına yol açan başlıca nedenler nedir sizce?

3) Mülkiye'nin öğretim üyesi ve öğrenci profilinde zaman içinde bir değişim gözlemlediniz mi? Bu değişimin nedenleri ve Mülkiye kültürü üzerindeki aşındırıcı etkileri konusunda neler söylemek istersiniz?

4) Mülkiye Marşı'mızdaki "yetiştik çünkü biz" mısraında ifade edilen "yetişme" sözcüğü hangi anlamda bir yetişmeyi ifade ediyor sizce? Bu sözü marştaki bağlamı içinde değerlendirdiğimizde öncelikle toplumun çıkarlarını ülkenin bağımsızlığını koruma ve yüceltme anlamında kavramamız gerektiği açık. Mülkiye'nin sağlam bilgi ve formasyonla donanmış olarak öğrencilerini mezun etmesini de bu yetişmenin bir bileşeni olarak görebilir miyiz? Bu anlamda aldığımız sağlam eğitimin geçmişte kalan "üssü mizan" uygulaması ile bağını kurabilir miyiz? Öğrencilik yıllarımızda bizi hayli zorlamış olsa da bu uygulama

yürürlükte iken mezun olan öğrencilerin meslek yaşamında da yüz ağartıcı bir genel durum sergilediğini gözlemleyebiliyoruz. Bu konudaki değerlendirmeniz nedir?

5) Evrensel olarak ve ideal anlamı ile üniversite eğitimi ve öğretimi ile günümüzde Türkiye’de ve Mülkiye’de geçerli olan eğitim öğretim arasında size göre farklılıklar var mıdır? Evet diyorsanız bu farklılıkların giderilmesi için kimlere ne gibi görevler düşüyor sizce?

6) Küreselleşme, doğası gereği, gelişmiş ülkelerle birlikte gelişmekte olan ülkeleri de daha doğru bir tanımla dünyayı sık ve derin ekonomik krizlerle karşı karşıya bıraktı. Şimdi de bütün dünya “korona virüs” kaynaklı bir ekonomik krizi yaşıyor. Buna 1929’dan sonraki en büyük kriz deniliyor. Bu konuda neler söylemek istersiniz? Dünya, özel olarak bizim gibi ülkeler bu kapandan nasıl çıkacak? Neo liberal reçeteler dışındaki çözümler nelerdir?

7) Bütün dünyayı etkisi altına alan korona virüs sürecinde uluslararası bir dayanışma sergilenemedi. Avrupa Birliği gibi ulus devlet üstü oluşumlar bir varlık gösteremediler. Gelecekte ne olur dersiniz? Brexit’le bir darbe almış olan AB, bu süreçte nereye doğru gider? Ya da nasıl bir dünyaya doğru yol alıyoruz?

8) Korona virüs sonrası dünyada yeni uluslararası kurumlara sizce ihtiyaç var mı? Böyle olağanüstü süreçlerde ülkelerin genişlemeci para ve maliye politikalarına destek verecek bir uluslararası organizasyon gerekli olup olmadığına dair ne söylemek istersiniz? Ya da alternatif seçenekler bulunuyor mu?

9) Korona virüs süreciyle beraber istihdam biçimleri ve üretim teknolojilerinde bir değişiklik öngörüyor musunuz? “Sosyal sınıflar” dediğimiz kavramın içeriğinde bir değişim olur mu? Son olarak sosyal devlet anlayışı ve pratiğinin yeniden güçlendiği bir gelecek görüyor musunuz?

Prof. Dr. Bilsay Kuruç: Sevgili 1969’lular, 1970’liler ve eski dost öğrencilerimiz adına Ali Serindağ,

Önce şunu belirtiyim: Sizler Mülkiyelilikle soluk alıp vermeye devam ettikçe bizlere gelen sesiniz “Yetiştik çünkü biz!” olarak yankılanıyor ve bize sanki eski değil de yeni imişiz gibi bir yeni can katıyor. Teşekkür ederiz. Bu yeni canla sorularınıza yetişmeye çalışacağım. Hemen söyleyeyim ki, sizin bizi (belli etmeden) sınava çeken sorularınız, bizlerin vaktiyle sizlere sorduklarımızdan kat be kat daha ağır, ‘kazık’ sorular! Bunların altından kalkabilmek için ben de küçük bir ‘hoca hilesi’ne başvurarak, sorularınızı demet yaparak yanıtlamaya girişeceğim.

İki büyük demet yapalım: 1980'den önce ve sonra, şeklinde. Bunu işi sadeleştirmek ve Mülkiye'yi ve sizleri yaşamış olduğumuz tarihin içine yerleştirebilmek için yapıyorum.

Önce, 1980'den önce... Biliyorsunuz, ben Mülkiye mezunu değilim. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nin mezunuyum. Ankara'ya 1960'ın son günlerinde yedek subaylık (o zaman 24 ay!) için geldim. Ve askerlik sonrasında Mülkiyeliliğe adım atarak, bir daha İstanbul'a dönmedim.

Ankara, İstanbul'dan ve Mülkiye geldiğim ortamdan farklıydı. İstanbul, üniversite çevresinin farklılığı dışında, o zamanın Beyoğlu'su merkez olmak üzere çok çeşitli kültür merkezleri, kitabeveleri, edebiyat matineleleri, konserleri, sinemaları, tiyatroları, meyhaneleri ve insan tipleriyle genç insanı şekillendiren ve ona göre bir dünya görüşü yerleştiren (henüz 1,5 milyonluk) büyük bir şehirdi.

Ankara'ya ve Mülkiye'ye gelmek benim için dönüm noktasıydı. Niçin? 1960'ların ilk günlerinden 1970'lerin sonuna kadar geçen yirmi yılı, toplumun 1961 Anayasası'nın açtığı kapıdan girerek eriştiği, yaşamaya başladığı bir demokratik devrimi hem hâkim noktadan, hem de içinden görerek yepyeni şeyler öğrenebildiğim için. Daha doğrusu, o müstesna dönemi öğretim kadrosuyla, öğrencilerle, çalışanlarla paylaşarak yaşamış olduğumuz için. 1960'ların ilk günlerinde Türkiye fabrika çağına giriyordu. İşçi sınıfı ilk kez toplum çapında taleplerle sahneye çıkıyordu ve orada yine ilk kez Cumhuriyetin tazelenmesini arayan çevrelerle (isterseniz, Cumhuriyetçi orta sınıf diyelim) buluşuyordu. Birlikte konuşmaya başlıyorlar ve yeni şeyler öğreniyorlardı. Öğrendikleri en önemli şey, toplumun yaratıcı gücünün kendileri olduğu idi. Bu, ittifak noktaları idi.

Sizler, 1970'liler bu müstesna dönemin tam ortasını yaşayarak Mülkiyeli oldunuz. Acı da çekerek, yepyeni şeyleri bizlerle birlikte öğreniniz. Mülkiye geleneğinin ne demek olduğunu 1960'tan öncekilerden öğrenmenize gerek kalmadı. Şunu gördünüz: Nadir kurumların gelenekleri, eğer toplumu ileri götüren zamanlarda yaşadığımızı kavarsak, buna katkı yapmayı öğrenirsek beslenir ve canlı kalır. Zamanın ileri doğru ivmesini fark etmezsek, gelenek, 'eski'de kalmaktan ibaret bir şey olur. Ancak müzelik değer taşır! 1960'lar ve 1970'ler Mülkiye'nin bu farkı bildiğini gösteren dönem oldu. Zamanın ileri doğru ivmesi olarak vurguladığım şey, toplumun kendini aşma arzusuyla ortaya çıkan potansiyeldir. 1961 Anayasası'nı bu potansiyelin ana metni ve kolektif bir irade beyanı olarak görebilsek, Mülkiye geleneğinin o yirmi yılda nasıl zenginleşmiş ve genişleyen bir çevre tarafından algılanmış olduğunu da görebiliriz. Mülkiye, 1961 Anayasası ile özdeşleşerek, toplumun kendini aşma arzusunun ve taleplerinin niçin, nasıl bilimsel olarak özgün ve moral

olarak haklı bir çizgiye oturmuş olduğunu da gösteren nadir bir merkez oldu. Vurguladığım gibi, akademik kadrosu, öğrencileri ve çalışanlarıyla.

1950'lerin ikinci yarısından 1960'lara devredilen bir (hukuksal ve siyasal) kültür bagajı var. Filizlendiği yer üniversitedir. Mülkiye'de, "Nabza göre şerbet verenlerden olmayın!" özdeyişiyle (Feyzioğlu), İstanbul Üniversite'sinde hükûmetin hukuka aykırılıklarını sergileyen öğretim üyeleriyle (Kubalı, Onar, Sarıca) yavaş yavaş büyüyen, bilim ve hukuk çizgisinden ödün vermeyen bir duruş. 1961 Anayasası'nın insan ve toplum hakları, bu çizgi ekseninde oluştu. Ancak, Anayasa bu eksenin toplumun yaratıcı güçlerinin kendini aşabileceği bir dinamizme kavuştu. Orada, 1960'ların ilk yıllarından itibaren Mülkiye, tarihî sorumluluklarından birini üstlenmeye başladı. O dinamizmin yüklediği sorumluluk diyebiliriz. Şüphesiz, Anayasa üniversitelerin ve hukuk çevrelerinin ortak çalışmasının ürünü olmuştu. Mülkiye'nin, toplumun yaratıcı güçlerinin önemini ve bunun yarattığı dinamizmi hissetmesi ise bunun ötesinde, ülkeye hizmetin yeni bir sayfası oldu. Böylece, 1960'ların ortalarından sonra 1950'lerin sahnesi ve kültür birikimi aşılmıştı. Mülkiye de, kendi akademik varlığını aşan, 'eski' geleneklerini bu yepyeni ortamla tazeleyen bir yaratıcı çizgiye girdi. Buradaki önemli nokta, Mülkiye'nin sadece bir 'grand école' kimliği değil, elitizmin yaratacağı dar çerçeveyi kırarak toplumun yaratıcı güçlerinin de bilim katında temsilcisi olabilmesiydi. Bu bir gözü kara gönüllülük değil, bir kalite işiydi. Toplum, bilim ve Cumhuriyet'e odaklanabilme kapasitesiydi. 1960'lardan bakıp 1970'leri görebilmektir. İşte, siz 1970'liler o sıralarda geldiniz ve Mülkiyeli oldunuz. Yani, Mülkiye'nin farklı güçler tarafından hedef haline getirildiği sırada.

Biraz geri dönerek sizlere hatırlatacağım bir şey var: Bundan yedi, sekiz yıl önce olabilir; o yıllarda panel şeklindeki bir televizyon programında, şimdi hayatta olmayan eski bir gazeteci, Kurtul Altuğ bir anısını anlatmıştı. 1940'ların ikinci yarısında, Demokrat Parti'nin kurucusu ve o günlerin muhalefet lideri Celâl Bayar gazetecilerle birlikte trenle yaptığı siyaset gezilerinden birinde (o vakitler o geziler trenle yapılırdı) şunu söylüyor: "Demokrasi bir keyfiyet (nitelik, kalite) işi değil, bir kemiyet (sayılar) işidir!". Yani, siyaset sayısal çoğunlukla idare edilir. Kalite belirleyici değildir. Nokta! Bu çizgi, 1950'den başlayan yıllar gösterdi ki, Cumhuriyet, bilim ve toplum odağının antitezi oldu. Ve zaman içinde karşı devrimin tohumları bu antiteze yoğunlaşarak filizlendi. Bayar herhalde karşı devrimci değildi; ama keşfettiği antitezin yolu zaman içinde oraya çıktı. Bunun ilk gösterisi antitezle var olup siyasette yer tutan çevrelerin 1961 Anayasası'na karşı çıkmalarıydı. Gösteri kendi kendini besledi. 1960'lar kapanmadan, o günlerin Başbakanı "Bu Anayasa ile memleket yönetilemez!" dedi. Onu, günün genelkurmay başkanının "sosyal gelişme, ekonomik gelişmeyi aşmıştır, durdurulmalıdır!" komutu izledi. Nereden başlayarak durdurulacak? Yanıtı biliyorsunuz: Mülkiye'den. Sanıyorum, sizler ya da aranızdan bazıları 1971 12 Mart darbesinden sonraki Mayıs ayında Fakülte'nin Dekanı Mümtaz Soysal'ın,

Anayasa dersinden çıkarak, Dekanlık odasında kendisini bekleyen sıkıyönetim görevlisi subaylarla (dönmemek üzere) gidişine tanık olmuşsunuzdur. Farklı bir 'kemiyet', 'keyfiyet'i alıp götürdü. Bu, kişi ve öğretim üyesi olarak Mümtaz'ın değil, Mülkiye'nin ve (Mümtaz'ın kitabı olan) Anayasa'nın tutuklanma hareketiydi. Sonra, biliyorsunuz, Mümtaz'ı sıkıyönetim mahkemesinde yargılayıp, mahkûm ettiler. İşin özünde, yargılanıp mahkûm edilen Mümtaz değil, kitabı idi. Yani, esas olarak Anayasa, özel olarak da Mülkiye idi. Sonraki yıllar, artık sizlerle birlikte yaşadığımız yıllar bunu gösterecek.

Biliyorsunuz, üniversitenin bilimsellik zeminine oturması 1946 reformu ile başladı. Siyasal Bilgiler 'Okulu'nun Fakülte olması da aynı sürecin parçası sayılır. 1946'yı tamamlayan ve bilimselliği özerkliğin zeminine gerektiği gibi yerleştiren dönüm noktası da 1961 Anayasası ile geldi. Buna bilimselliğin kurumlaşma adımı da diyebiliriz. Özerkliğin, yani bilimsellik için gerekli asgarî koşulun gerçekleşmesidir. Bilimsel ve kurumsal kişiliğin bölünmezliği... 1960'lar ve 1970'lerde bu yaşandı. Sizlerle birlikte yaşadık. Rektör, dekan, bölüm ve kürsü başkanlarının tâ yukarıdan bir yerlerden(!) atanması değil, üniversite kadrolarınca seçilme yıllarıydı. Öğrencilerin üniversite yönetimleri hakkında serbestçe (ve bizlerle) konuşma zamanlarıydı. Sizler 1968'de itibaren ve önce üniversitenin eskimişliğini eleştirerek başlayan öğrenci hareketlerini de yaşadınız. (Bu hareketlerin sonraki aşamalarını, trajedilere varan noktalarını da birlikte yaşadık. Bunlara girmiyorum.) Şunu bilmek önemli: Üniversite kişinin son serbestlik çağıdır ve bunu anlayışla karşılamak gerekir. Çünkü her şeyin üniversitede öğrenilmeyeceği mezun olduktan sonra anlaşılan şeydir. Sorumluluk, denetim ve özdenetim o zaman başlayacaktır. Mülkiye'nin geleneği bunları öğrenciye hissettirerek oluşmuştur. Öğretim kadrosu ile öğrenci arasında bir duvar olmadığı, olmaması gerektiği özellikle 1970'li yılları birlikte yaşadıktan sonra Mülkiye geleneği içine kazanmış oldu. Sorumluluk ve özdenetim o yıllarda Fakülte'de kendiliğinden, herkesin ortak anlayışı ile hakim oldu. Dıştan müdahalelere, Fakülte öğretim kadrosu içindeki farklı dünya görüşlerine rağmen Mülkiye'ye özgü çizgi bozulmadı.

1960'lar ve 1970'ler öğretim kadrosunun ekonomik sıkıntıya düşmeden yaşayabilmesini, çalışmalarını ek kazanç mecburiyeti olmaksızın sürdürebilmesini sağlıyordu. Yeterliydi. Mülkiye'de de, öteki üniversitelerde de. Yine o yıllar Mülkiye'nin bilimsel değerinin dışarıdan algılandığı dönemdir. Bir asistanlık kadrosu için yapılan sınava tümü akademik niteliklere sahip (ve birkaçı doktoralı) on kişinin girdiğini hatırlıyorum. Sizler de hatırlayacaksınız, 3. ve 4. sınıflarda derslere ek olarak seminerler yapılır, her öğrenci bir konu ya da sorun çerçevesinde sunuş yapardı. Öğrenciyi hem literatürle, hem pratikle tanıştırmak öğretimin, ona girişim kazandırmanın, çözümlere alıştırmının yolu seminerlerden geçiyordu. Buna toplumsal bilinç kazandırmayı da ekleyebilirsiniz (Sonraki yıllarda seminerlerin ders programlarından çıkarılışının nedeni de burada!).

Gelelim ikinci demete: 1980'den sonra. Önce geniş çerçeveyi kuşbakışı görelim ki, Mülkiye'nin bu ikinci perdesine bakmak kolaylaşsın. Basitleştirerek konuşursak, 1980'in darbesi Türkiye'nin Cumhuriyet'le çizilen yolunu değiştirdi. Mülkiye'yi de bunu göz ardı etmeden konuşmak lâzım. 1980 darbesi, Türkiye'de kapitalizmin son kırk yılı hesaba katılarak düşünülmelidir. Bunu galiba biliyoruz. 1960'lar ve 1970'ler burada kapitalizmin bebeklikten ergenliğe geçiş yıllarıydı. Yani, çok şey öğrenme dönemiymiş ki, öğrendiklerine göre bir 'sermaye rejimi' kurabilirdi (son kırk yıl). 1980'den sonrası ise uygulama dönemi oldu. 1960'tan sonra 'sermaye'nin en çok neye ihtiyacı olduğunu, neyi öğrendiğini şimdi daha berrak görebiliriz: Daha çok güç, daha çok güç ve daha çok güç! Darbenin kaba gücü zamanla eskiyeceğine göre, bir 'reel' güç lâzımdı ki, bu 'yerli' sermayemizde yoktu: Sermaye donanımı. Tarih 'yerli' sermayemiz için böyle bir şans yaratmamıştı. Ama şimdi, 1980'den itibaren donanımsız 'sermaye'mize, dünya kapitalizmi, kendisine tâbi olduğu takdirde donanımına eşdeğer olarak kabul edeceği bir şey verebilirdi: Borç! İkincisi, uzun ince bir yol gösterecekti ve diyecekti ki "Bak bedava sayılacak iki kaynağın var: Bol ve ucuz emek ve iktidar olduğun takdirde dikkatle bakarak elde edeceğin şey: Ülkenin arazisini kocaman ve 'bedelsiz' bir gayrimenkul olarak gör ve bu 'bedava' kaynağı kullan. Ben de arkadayım."

Yine son kırk yılda sizlerle birlikte yaşayarak görmüş olmalıyız ki, ucuz emek ve 'bedava'laştırılan toprak üzerinde yaratılan ve büyütülen menfaatler kümesi yeni yeni 'sermaye katmanları' oluşturdu. Buna eski ve yeni katmanlarıyla 'sermaye sınıfımız' demekle sakınca yoktur. Basitleştirerek söylediklerimiz, bilimsel yöntemlerle yapılan çalışmalarla da bu noktaya çıkıyor.

Bizi ve sizleri (Mülkiye'yi) ilgilendiren noktalara gelelim. 1980 darbesinin ilk ve vazgeçilmez hedefi 1961 Anayasası'nı, onun getirdiği yaratıcı güçlerin önünü açan kurumlaşmaları ortadan kaldırmaktı. 1982'nin darbe anayasası bunun çerçevesi ve içeriğini ortaya koydu. 1982, 1961'in geri alınışında ilk adım oldu. Hemen sonra YÖK ve 1402 sayılı darbe geldi. YÖK, 1946 Reformunun ve 1961'deki özerklik hamlesinin geri alınışı idi. Bilim üzerinde bir merkezî-idarî güç kurulması idi.

Burada daha temel bir şeyle karşı karşıya geliyoruz. Öncelikle bilim çevrelerinde değerlendirilmesi gereken bir olgu ile: Türk kapitalizmi 1980'den sonraki, yani fiilî iktidar olmaya başladığı noktadan sonraki ilk yirmi yılda kendi siyasal elit tabakasını çıkaramadı, yetiştirmedi. Böyle bir entelektüel damara sahip değildi; bilimle de haşır neşir olmuşluğu yoktu. Sonraki yirmi yılda, büyütülen menfaatlerle ana gövdeye eklenen yeni katmanlardan sonra da değişik bir profile sahip görünmüyor. 'Sermaye'nin iktidarlaşma özelliğinde çarpıcı bir şey var: Esas olan iktidardır, teferruat önemsizdir! Son kırk yılda 'sermaye' ya da iktidarın bize önemli görünen iki tavrı ortaya çıkıyor: Birincisi,

Mülkiye, 1402 ile başlayan tasfiye silsilesine tâbi bir 'okul'dur. Arkamızı dönebiliriz. İkincisi, bilim meselesine gelince, matematik ve hukukun 'ikinci kalitesi' yeterlidir. Cumhuriyet'in peşinde olduğu kalite bize yaramaz! Çünkü dünya sermayesinin aradığı ve bizde bulmak istediği 'ara eleman' yeterli ve makbuldür ve sakıncasıdır.

Bu vurgularda yanılığ var mı? 1970'lilere, mezun olduktan sonra çeşitli alanlara yayılarak deneyim kazanmış, deneyimlerini Mülkiyeliliğin verdiği görgü kapasitesiyle bütünleştirmiş olanlara sorayım. Farklı bir noktada mıyız, yoksa 1940'ların Celâl Bayar noktasından ilerleyen antitez yolunun getirdiği çizginin üzerinde miyiz? Yola 'kemiyet'lerle devam etmek, bundan kırk yıl önce Cumhuriyet'in ve demokratik devrimin kalesi olarak görülen (ve o nedenle tasfiye hedefi sayılan) Mülkiye'yi eski bir 'keyfiyet' (kalite merkezi) gibi koruyacak güvenceye sahip mi?

Hatırlayabileceğimiz şeyler var. Bunların başında, YÖK'lü yıllardan, 1980'lerden itibaren genç kuşakların hoşgörüsüzlüğüne sert gücünü daima hissederek büyümüş olmaları geliyor. 1960'lı ve 1970'li kuşakların (1950'lerde doğmuş olanların) yaşadığı, gençliğin dinamizmini toplumsal enerjiye dönüştürme yıllarının benzeri 1980'den sonra yaşanmadı. Buna üniversitelerdeki öğretim kadrolarının gitgide bir davranış haline gelen ürkekliğini de katabiliriz. Bunu vurgularken, en ölümcül hastalıklardan biri olan nostaljiye kapılmadan düşünmemiz gerektiğini de söylemeliyim. Bunlar, 'Mülkiyeyi kim koruyacak?' ve 'Mülkiye sıradanlaşmadan kurtulabilecek mi?' gibi, sizlerin üzerinde olan sorulardır. Zaten soruyorsunuz. Son kırk yılda yaşanan gelişmelerin her yeri kaplayan niteliği hesaba katılmazsa, soruları yanıtlamak zorlaşır. 1980'lerde doğanlar gençliğin dinamizmini baskılayıp kilitleme, kabilse itaate dönüştürme yıllarında yaşadılar. Sizin yıllarınızdan bakınca, iki değişik topluluk gibi görünebilir. Şu soruyu getirir (Bizler ve sizler için): İki ayrı Mülkiye mi var? Nostaljidenden sakınarak bakalım.

Bu soruya, 1950'lerde doğarak önce 1960'lar ve 1970'lerin ülkesi ve Mülkiye'sinde yaşamış olanlar da, 1980'lerden sonra doğup farklı bir Türkiye'de ve Mülkiye'de okuyan ve 1980 öncesini 'eski' olarak algılayanlar da aynı yanıtı vereceklerdir: Evet, iki farklı Mülkiye var! Yaşanan ve görülen farklıdır. Yukarıda vurguladığım, hakim unsurlar diyebileceklerimizin farklılığı iki ayrı tablo yaratıyor. İki ayrı tarihî 'zaman'da yaşamış kişiler tanımlanması gitgide belirsizleşen bir "Mülkiyelilikte", bir ritüelde buluşur gibi buluşabilirler. Böyle olursa, Mülkiyelilik bir müzede buluşmanın ötesine gidemez. Ben 1960'ların başında Mülkiye'ye geldiğim zaman Sadun Aren'in asistanı olmak istedim. Henüz kendisini görmemiştım bile, tanıımıyordum. Ancak, o yıllarda, görmeden, tanımadan uzaktan hissedilen bir duruş ve tarzın sahibiydi. Sadece kendisine özgü değil, Mülkiye'liliği anlatan bir tarz. Yukarıda vurguladığım

toplum, bilim ve Cumhuriyet odağının ve ötesinin bileşimi olan 'bir şey'. Demokrat Parti ile tükenmekte olan alacakaranlıkta da hissedilen bir kalite. Mülkiye geleneği denildiği zaman, önce bunu anlamıştım. Sonra, yavaş yavaş tanıdığım öğretim kadrosu içinde bir başkasının, o zaman yaşça genç Mümtaz Soysal'ın da Mülkiyelilik demek olduğunun farkına vardım. Daha da genç birinden de Mülkiyelilik demek olur mu, diye sorarsanız, o da orada 'birlikte büyüdüğümüz' dostum Korkut'tur (Boratav).

Kısacası, sayıca yeterli, kalitece yüksek ve belki de bunlar kadar (ve zaman zaman daha da) önemli olan duruş, tarz ve karakter bir farklı bütünlük içinde Mülkiyelilikti. Ancak, buna bir şey daha katılmalıydı ki, onu da Fakültede çalışmaya başladıktan sonra gözlemeye başladım: Öğrencileri kucaklamayı bilmek. Demek ki, Mülkiyeliliği besleyen bir farklı kalite vardı. 1960'tan önceki alacakaranlıkta da var olmuş, daha sonra, yukarıda vurguladığım yıllarda büyümüş ve sizleri de kucaklamış olan şey. 'Üssü mizan' her an, her soruya hazır olmanın simgesiydi. Test virüsü üniversiteye bulaşmadan önceki yılların 'formasyon' kılavuzu idi. Mülkiye'de okumanın vazgeçilmez noktalarındandı. Sonra hangi adımları atması gerektiğini öğrenciye gösteren bir hoca-öğrenci mülakatı da diyebiliriz. 'Modernizasyon', Fakülteyi oradan hareketle 'test çağı'na erdirdi!

Sizler bir süre sonra emekli olup, yerlerinizi 1980'lerden itibaren doğanlara bırakacaksınız. Belki bazılarınız bıraktı bile. Anlattıklarım görüşlerinizle birleşiyorsa, 1980'den sonra doğanlarla dil birliği kurmanız, Mülkiye'yi korumak, 1980'lerden sonra yaşanan 'ikinci zaman'ın toplum, bilim ve Cumhuriyet odağını karartıcı etkilerinden arındırabilmekle iç içe bir yükümlülük oluyor. Çünkü kalite duvarına çarpmış ve orada kalmış bir Türkiye'deyiz. Gövde büyüdükçe ('kemiyet') beyin ('keyfiyet') görece küçük kalıyor. Antitez böyle bir 'büyüme' ile karşıdevrimi besliyor. Onun dilini, söylemini hâkim kılıyor. Bilimselliğin yerini 'ikinci zaman'a özgü 'ara eleman' yetiştirme güdüsü, kurguları ve 'sivil toplum'culuğu alıyor. Sıradanlaşma yaygınlaşıyor ve toplumun ileri gidebilmek için muhtaç olduğu kavramlar, kurumlar, sorgulamalar, tartışmalar silikleşiyor, kayboluyor. Neyin, nasıl tanımlanacağı (başta, anlamı giderek kaybolan 'demokrasi' olmak üzere) önemsizleşiyor. 2018'de ülke 'sıfır yılı'na gelmiş oldu. Toplum için zaman donduruldu. Tanımsız bir 'zaman'a girdik ve orada Cumhuriyet, bilim ve toplum odağını göremiyoruz. Kendini 1960-1970 yıllarıyla tahkim etmiş Mülkiye geleneğini, bu donmuş zamanda düşünmek sizlerin yeni, takdire değer adımı oluyor. 'Yetiştik çünkü biz!'in tam zamanı.

Hatırlayalım. Cumhurbaşkanlığı döneminden başlayarak, son yıllarına kadar İsmet Paşa her 'Dört Aralık' toplantısına gelmiştir. Niçin gelirdi? 'Yetiştiniz,

Çünkü siz!'in güçlü simgesi olarak. 'Ey vatan'daki sesin yanıtının 'Nutuk'taki 'Ey Türk gençliği!' olduğunu hatırlatmak için geliyordu, diyebiliriz. Bu geleceğin diyalogu ise, gelecek zaman için yerine oturtabilmek lâzım. Hepinize sevgilerle.

Not: Dünya ve Türkiye'nin geleceği ve bugünün krizinden oraya bakışla ilgili sorularınıza girmiyorum. İlgilenen arkadaşlarımız 30-31 Mayıs ve 1 Haziran'da, üç gün süreyle Gazete Manifesto portalında yayınlanmış olan uzun syleşimi okuyabilirler. O soruların yanıtları orada bulunabilir.

Sonnot

¹ Mülkiye 1970 girişli, 24. Dönem CHP Gaziantep Milletvekili.